

Pola więzienne na Cmentarzu Osobowickim, 2023 r.

Kwaterna Żołnierzy Niezłomnych, 2026 r.

Pola więzienne na Cmentarzu Osobowickim, 1990 r. Zbiory AIPN

Kwaterna Żołnierzy Niezłomnych, 2026 r.

Autor tekstu: dr Krzysztof Łągojda
Zdjęcia współczesne: Agata Ligęcka

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział we Wrocławiu

**KWATERA
ŻOŁNIERZY
NIEZŁOMNYCH
NA CMENTARZU
OSOBOWICKIM**

Kwatery więzienne 81A i 120 na Cmentarzu Osobowickim to miejsce szczególne na powojennej mapie martyrologii narodu polskiego represjonowanego przez komunistów. W latach 1948–1956 pochowano tu działaczy podziemia niepodległościowego, żołnierzy Armii Krajowej, Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, Narodowych Sił Zbrojnych, Narodowego Zjednoczenia Wojskowego, Konspiracyjnego Wojska Polskiego oraz wielu innych niescentralizowanych organizacji walczących o wolność Polski, zmarłych lub zamordowanych we wrocławskich zakładach karnych lub w kazamatach Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego na Podwalu. Komuniści, aby zatrzeć pamięć o żołnierzach wyklętych i ich heroicznych czynach, chowali ich wśród osób skazanych z innych powodów, w tym zbrodniarzy wojennych i funkcjonariuszy UB. Następnie w latach 70. i 80. XX w. miejsca te w całej Polsce niszczone w ten sposób, że przeznaczano pod ponowny pochówek. Tego planu nie udało się zrealizować na Cmentarzu Osobowickim.

W związku z apelami społecznymi w Oddziale Instytutu Pamięci Narodowej we Wrocławiu w latach 2023–2024 został powołany zespół specjalistów z zadaniem wytypowania z grona pogrzebanych na polach 81A i 120 tych osób, które zostały stracone lub zamęczone z racji swojej działalności na rzecz niepodległości Polski. W rezultacie wielomiesięcznych kwerend i analiz powstała lista osób, które niewątpliwie walczyły o niepodległość państwa polskiego.

Dziś pola 81A i 120 Cmentarza Osobowickiego to symbol represji komunistycznych oraz bezprawia na Dolnym Śląsku. Tutaj jednak pamięć wygrała z zapomnieniem. Kwatera Żołnierzy Niezłomnych, która została oficjalnie otwarta 21 października 2026 r., jest tego najlepszym przykładem.

Kwatera Żołnierzy Niezłomnych, 2026 r.

Zespół wyróżnił do uhonorowania następujące osoby:

- * Stanisław **Bator** ps. „Krawat” (1924–1950)
- * Tadeusz **Bielec** ps. „Knotek” (1924–1950)
- * Józef **Błaszczak** ps. „Wachmistrz” (1890–1950)
- * Antoni **Brzozowski** ps. „Gromada” (1910–1951)
- * Bolesław **Buciński** **vel** **Buczyński** (1902–1952)
- * ppor. Mieczysław **Bujak** ps. „Gryf” (1926–1951)
- * Jan **Chabiński** ps. „Dąb Filistyn” (1922–1951)
- * ppor. Władysław **Cisek** ps. „Rom” (1921–1948)
- * Władysław **Czarnecki** ps. „Luśnia” (1921–1949)
- * Ryszard **Dutkiewicz** **vel** **Dudkiewicz** (1928–1951)
- * ppor. Stanisław **Dydo** ps. „Steinert” (1922–1948)
- * Mieczysław **Dziekański** (1928–1949)
- * Jan **Fiut** ps. „Burza” (1924–1949)
- * ppor. Józef **Gorzelański** ps. „Bomba” (1910–1951)
- * Lech **Haydukiewicz** ps. „Szymon” (1915–1949)
- * Stanisław **Hebda** (1922–1951)
- * Stanisław **Iwat** ps. „Abuszyn” (1922–1949)
- * Stanisław **Jucha** (1932–1952)
- * Leon **Jurkiewicz** **vel** **Juckiewicz** (1916–1950)
- * Stanisław **Kiljan** (1914–1953)
- * kpt. Jan **Klamut** ps. „Górski” (1913–1948)
- * Eugeniusz **Kmicikiewicz** ps. „Sokół” (1928–1949)
- * Stanisław **Kołodziej** (1914–1952)
- * Jerzy **Komorowski** (1923–1952)
- * kpt. Wiktor **Komorowski** (1879–1952)
- * Jan **Konopielko** ps. „Klucz” (1915–1952)
- * Tadeusz **Kopiczak** ps. „Krasyl” (1925–1950)
- * Bronisław **Kozak** (1928–1952)
- * Stanisław **Kozieł** (1906–1952)
- * Edward **Krawczyk** ps. „Wicher” (1923–1952)
- * Stefan **Kręt** ps. „Rawicz” (1925–1949)
- * Tadeusz **Lachowicz** ps. „Leśniak” (1927–1949)
- * Józef **Lachór** ps. „Dąb” (1911–1953)
- * Stanisław **Mach** ps. „Brzeziński” (1931–1951)
- * ppłk Ludwik **Marszałek** ps. „Zbroja” (1912–1948)
- * Bolesław **Mastej** (1930–1951)
- * Władysław **Matłocha** (1899–1954)
- * Jerzy **Modliński** ps. „Huragan” (1930–1951)
- * Ludwik **Moryl** ps. „Bystry” (1919–1951)
- * Bolesław **Napiórkowski** (1900–1952)
- * Tadeusz **Nowak** ps. „Dąbek” (1927–1949)
- * Władysław **Oleaczek** ps. „Sroka” (1926–1949)
- * Józef **Pauzner** (1890–1949)
- * Włodzimierz **Pawłowski** ps. „Kresowiak” (1911–1953)
- * Czesław **Plichta** (1917–1949)
- * Feliks **Polarczyk** (1901–1949)
- * Władysław **Pryputeń** (1910–1952)
- * Stefan **Pótrul** ps. „Gruszka” (1926–1953)
- * Antoni **Roszczewski** ps. „Znicz” (1919–1949)
- * Kazimierz **Rybicki** ps. „Artur” (1924–1949)
- * Ks. kanonik Tomasz **Sapeta** (1876–1950)
- * Mieczysław **Skibicki** ps. „Kłusownik” (1926–1949)
- * kpt. Roman **Szczur** ps. „Urszula” (1910–1950)
- * Henryk **Szwejczer** ps. „Słowikowski” (1886–1949)
- * Antoni **Tomiałojć** ps. „Rusałka” (1923–1949)
- * Włodzimierz **Turski** ps. „Maciek” (1926–1952)
- * Henryk **Urbanowicz** ps. „Zabawa” (1926–1949)
- * Bronisław **Wawer** ps. „Listek” (1930–1953)
- * Edward **Wilk** ps. „Szczypka” (1916–1951)
- * Emil **Wiśniowski** ps. „Morze” (1925–1950)
- * Stanisław **Zagrodnik** ps. „Łopata” (1925–1949)
- * Halina **Załęska** ps. „Gęś zielona” (1927–1952)